

Uppföljningsbeslut

**efter kvalitetsgranskning av anpassade grundskolans
undervisning om kunskapsområdet sexualitet,
samtycke och relationer vid Geresta-/Hedda
Wisingskolan anpassad grundskola i Härnösands
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av anpassade grundskolans undervisning om kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer vid Geresta-/Hedda Wisingskolan anpassad grundskola i Härnösands kommun. Granskningen genomfördes under vårterminen 2025.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen tre utvecklingsområden som angetts i beslut den 2 april 2025.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Geresta-/Hedda Wisingskolan anpassad grundskola senast den 15 oktober 2025 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Härnösands kommun har inkommit med en sådan redovisning den 17 oktober 2024.

Beslut efter uppföljning

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Utvecklingsområde 1: ge eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck

Härnösands kommun har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Utvecklingsområde 2: utforma utbildningen inom kunskapsområdet så att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande

Härnösands kommun har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Utvecklingsområde 3: säkerställ att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att stärka sina kunskaper inom kunskapsområdet

Härnösands kommun har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Skolinspektionen förutsätter att Härnösands kommun tar ansvar för ett fortsatt utvecklingsarbete. Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Motivering

Skolinspektionen bedömde att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- ge eleverna möjligheter att kritiskt granska maktstrukturer kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck

Av huvudmannens redovisning framgår att skolan har påbörjat ett arbete där lärare samplanerar för att i undervisningen integrera kunskapsområdet genom att inkludera begrepp och frågor om bland annat makt, normer, våld, förtryck, frihet och mänskliga rättigheter. Lärare använder undervisningsmetoder som främjar reflektion, diskussion och analys, exempelvis genom att eleverna får utforska vardagliga maktsituationer i rollspel och filmer med efterföljande samtal. Av huvudmannens redovisning framgår att skolan dessutom har fyra temadagar per år som ägnas åt mänskliga rättigheter och allas lika värde, däribland hedersrelaterat våld och förtryck. Därutöver har skolan minst en planerad särskild insats per termin med ett ämne som bearbetas med eleverna. Det kan handla om att hamna i konflikt mellan sina egna drömmar och familjens förväntningar, arrangerat äktenskap eller att hamna i kriminalitet. Skolan bjuder även in externa parter såsom ungdomsmottagningen, polis och representanter för kommunens brottsförebyggande råd som bidrar till att utbilda eleverna. Vidare leder skolkurator och skolsköterska en lektion varje vecka om sexualitet, samtycke och relationer där hedersrelaterat våld och förtryck ingår. Ytterligare planerade åtgärder är enligt huvudmannens redovisning att avväga och anpassa undervisningen så att samtal och kunskaper om kunskapsområdet bidrar till ökad medvetenhet utan att skapa oro och skuld. Genom fortbildningsinsatser och kollegialt lärande kommer skolan att inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet kontinuerligt utveckla personalens förmåga att arbeta för att kunskapsområdets syfte och mål blir begripligt, meningsfullt och hanterbart för eleverna.

Enligt huvudmannens redovisning har verksamhetens kvalitet utvecklats genom att undervisningen lägger fokus på elevernas rättigheter och delaktighet samt att undervisningen har blivit mer tillgänglig, begriplig, meningsfull, relevant, värdegrundsbaserad och trygg. Dessutom har undervisningen blivit bredare genom att samverkan sker med fler externa aktörer. Effekter som förväntas på sikt är enligt huvudmannens redovisning att eleverna får bättre förståelse för sina rättigheter och om vad som är acceptabelt och inte acceptabelt i nära relationer. Detta kan i förlängningen leda till att elever får stärkt självkänsla och förmåga att sätta gränser samt blir bättre på att kunna identifiera förtryckande situationer. Det förväntas även kunna bidra till att eleverna gör mer självständiga val, exempelvis då det gäller relationer.

Skolinspektionen bedömde att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- utforma utbildningen inom kunskapsområdet så att kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck behandlas återkommande

Av huvudmannens redovisning framgår att skolan har påbörjat ett arbete genom att ha skapat en lokal handlingsplan för elever i årskurserna 7–9 som läser ämnen på anpassad grundskola. Handlingsplanen ska säkerställa att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och agera mot hedersrelaterat våld och förtryck. Planen tydliggör bland annat när och hur kunskapsområdet, där hedersrelaterat våld och förtryck ingår, ska behandlas i undervisningen, hur skolan ska arbeta med att upptäcka och åtgärda hedersrelaterad eller annan utsatthet hos elever, vilka förväntningar skolan har på samverkan med vårdnadshavare, vilka kompetenser och fortbildningsinsatser som behövs på skolan samt hur man följer upp och utvärderar planen årligen. Ytterligare åtgärder som planeras är en gemensam handlingsplan för hela den anpassade grundskolan i kommunen. Denna beräknas enligt huvudmannens redovisning vara klar under läsåret 2025/26.

Av huvudmannens redovisning framgår att verksamhetens kvalitet har utvecklats genom en ökad måluppfyllelse utifrån läroplanens mål i det främjande och förebyggande arbetet med att stärka elevernas, självständighet och kritiska tänkande. Vidare har man satt in tidiga insatser för elever som uttrycker oro, skuld eller rädsla. Respekten för olika levnadssätt har ökat och det pågår ett arbete för att fler elever ska våga prata och få stöd av vuxna i skolan. Genom olika former av utbildning ökar kompetensen hos personalen i frågor som rör kunskapsområdet. Även tvärprofessionella samarbeten med externa aktörer har stärkts. På sikt förväntas effekter på individnivå såsom högre grad av självbestämmande, förbättrade kunskaper om relationer, högre grad av egenmakt samt att fler elever får möjlighet till stöd av skolan. På skolnivå förväntas stärkt kompetens hos personal och skolläring samt att skolan stärker sin roll som en plats där demokratiska värderingar omsätts i praktiken.

Skolinspektionen bedömde att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- säkerställ att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att stärka sina kunskaper inom kunskapsområdet

Av huvudmannens redovisning framgår att rektor och pedagog för elever i årskurs 7–9 som läser ämnen på den anpassade grundskolan har genomgått Skolverkets webbaserade utbildning om sexualitet, samtycke och relationer i den anpassade grundskolan. Därutöver har de läst och bearbetat

Skolverkets material om hedersrelaterat våld och förtryck. Dessutom har all personal inom den anpassade grundskolan genomfört Skolverkets webbutbildning om att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck och enligt plan ska de även genomgå Skolverkets webbkurs om sexualitet, samtycke och relationer i den anpassade grundskolan. De kunskaper som detta har bidragit till ligger till grund för framtagandet av en handlingsplan, där även kompetensutveckling ingår. Sedan tidigare har all personal genomgått en utbildning om mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Av huvudmannens redovisning framgår att man även planerar att se över vilka i elevhälsan som på ett lärosäte kan läsa en kurs om hedersrelaterat våld och förtryck. Detta i syfte att få fördjupade kunskaper om hur de på skolan kan arbeta för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Slutligen planeras enligt huvudmannens redovisning att man ska följa den utbildningsplan om kunskapsområdet som finns formulerad i ovan nämnda handlingsplan.

Skolans kvalitet avseende utvecklingsområdet har enligt huvudmannens redovisning utvecklats genom att all personal inom den anpassade grundskolan har fördjupat sina kunskaper om hedersrelaterat våld och förtryck samt hbtqi-perspektiv. Personalen har även fått kännedom om att personer med olika former av funktionsnedsättningar är en sårbar grupp, vilket ställer höga krav på personalen inom den anpassade grundskolan. Vidare framgår av huvudmannens redovisning att personalen har ökat sin medvetenhet och lärt sig hur de kan främja arbetet kring kunskapsområdet. Därutöver har personalen ökat sin beredskap att upptäcka utsatthet och agera såväl förebyggande som i akuta situationer. På längre sikt förväntas enligt huvudmannens redovisning att skolans personal systematiskt arbetar för att främja elevers rättigheter och att de i ett tidigt skede snabbt ska kunna upptäcka och hjälpa utsatta elever.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Roger Persson, utredare.

I handläggningen av ärendet har även utredare Sylvia Lindqvist medverkat.

Bilaga 1: Författningsstöd

Frågeställning 1

I vilken utsträckning bidrar undervisningen utifrån kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer till kunskaper inom området sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck?

Undervisningens innehåll

Återkommande, aktuell och fördjupad undervisning

Lgra22, avsnitt 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

Samordnad undervisning

2 kap. 9 § skollagen (2010:800) Ledningen av utbildningen, Rektor.
Lgra22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Kunskaper i undervisningen

Lgra22, avsnitt 2.2 Kunskaper, Mål.

Undervisningens form

Didaktiska val i undervisningen

Lgra22, avsnitt 2.2 Kunskaper.
4kap. 9§ skollagen (2010:800) Inflytande och samråd, Allmänt om barnens och elevernas inflytande.
Lgra22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Öppet förhållningssätt och tillitsfullt klassrumsklimat

Lgra22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Mål.
Lgra22, avsnitt 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

Elevdelaktighet och att fånga elevernas frågor

Lgra22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Mål.
Lgra22, avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, Riktlinjer.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning tar rektorn ansvar för skolans utbildning inom kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer samt om hedersrelaterat våld och förtryck?

Rektorns ansvar

Rektorns styrning

Lgra22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Förutsättningar för samordning

2 kap. 9 § skollagen (2010:800) Ledningen av utbildningen, Rektor.

Lgra22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

Ansvar för kompetensutveckling

Lgra22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.